

Владета Вуковић

Присне евокације

Раде Николић: ПЕСМЕ „Јединство”, Приштина, 1973.

Овом обимном књигом песама, у којој су поред већ одавно објављених, припојена три необјављена циклуса („Пејзажи”, „Сазвежђа”, „Ноћ векова”) Раде Николић — после дуге павзе се појављује пред читалачком публиком. Књига даје пресек његовог досадашњег рада на стиху, показује кривуљу његовог развоја, успеха и падова. Молске, сентименталне тонове, меке и разнежене стимулге Николић је задржао до краја књиге. И у томе је права његова лирска природа.

Због неколико веома лепих искрених и топлих песама, остварених у типичној, ненаметљивој, мајсторској изрезбарености слика и трепетних звукова, читалац ће се више пута навратити на ову Николићеву књигу, која носи непретенциозни и скромни наслов „Песме”. Тих неколико песама, које су аутору ових релова посебно драге јер су поникале из автентичног златовстога песничког монолога, из особене песничке климе духа и маштовитости, биће подстицај песнику Николићу да лексички и даље рудаари, да открива скривене унутрашње смислове у богатим пределима поезије и да их обликује свежије и инвентивније. На трагу трепетног неоромантичарског надахнућа којим маркантно подвлачи крвну везу наше традиције и савременог песничког тренутка, Раде Николић са понекад диже изнад свог обичајеног начина певања. То су извесне жанр-

-слике пејзажи, лирски записи и арабеске проткане тананим емоционалним нитима. Ту је и кристално бистра слика и чист поетски звук. Вербални описи су потиснути правим звуком поезије, јер ти стихови су шикнути из искрених доживљаја и имају зато рељеф и пластику властитих — прирних евокација. Ако је искрен и спонтан, Николић није дубок, није експериментатор, не остварује поетске иновације које би се памтиле. Његова поезија у знатном броју стихова не измиче ни мотивски, ни по експресивностилским валерима новијој и свежијој поетској номенклатури:

„А када се жалост кроз сузе
излила
и туга на село као магла пала,
сетна се песма у ноћи извила:
„Америка... пуста останала”
(„Печалбари”)

„Када бих могао, када бих знао
сву своју љубав кроз стих
исказати,
ја бих најлепшу песму
испевао
за тебе, мати”. („Два
триптихона”)

Али поред већ утврбених решења Николић понегде чини својеврсно дубље продоре у поетску материју освежавајући песничку реч неосимболичким и експресионистичким елементима: „Црвени неки јачахачи /пролазе кроз шуму/ цр-

вени коњаници певају/ /писму
буђења. Само у твојој коси/
/још спава ноћ/. На грудима
ти дрхте/ два бела голуба.
/Читаћу ноћ сам мислио о јед-
ној песми за тебе/ у зору сам
прошаптао само твоје име/ и
то је била моја/ јутарња мо-
литва". („Молитва”).

Или, на пример, пејзаж, „Из
пећке патријаршије”:

По
ве
ба

„Спи
Ругова
Борови шуме
неку давну љубав.
Пред дрверима тишине
један стари калуђер
дозива смрт... па не знам
да ли то чесма рони сузе бола
или св његове сузе бројанице
што капљу на дланове
као смола.

Ругова.

Ноћ.

Најбоље су Николићеве пес-
ме остварене у елептичком об-
лику или они стихови у који-
ма се тежи за лапидарним, са-
жетим изразом („Цвет”, „Сме-
дерево”, „Охрид”, „Филип Виш-
њић”, „Мајстор Гавриловић”,
„Ноћ векова” (II, IV, VII, IX).

Такође су лепе неке песме и
одломци из лирских записа.
Ако би се у овим записима из-
двојиле доста уобичајене слике
детинства и понеки разнежени
и ујачично-пасторални шастици,
ауентично поетски дејствују
„Град детињства”, „Трешња”
(II), „Певач”, песма „Успава-
нка” на пример, поникла је као
и многе песме из романтичне
пређе звукова, делује искрено
разнежено, али без снаге да се
емоционални епитет и метафо-
рички освежи новим елементи-
ма. Она би могла да буде један
од показатеља старинског гра-
ђења Николићеве поезије:

„Спавај, мали цвете, олуја
долази, али над твојим сном
пробдећу целу ноћ.

Спавај, љубави моја, нека се
сви твоји дани смехом радости
позлате.

Јер било је једно сурово до-
ба кад сам из напрсле чаше
испијао тамно вино бола” итд.

Ако читалац прати пажљиво
Николићеву поетску ретрос-
пективу, хронолошку кривуљу
песничког развоја, приметитиће
да је песник последњих десе-
так година мало писао, али да
се потпуно ослобађао многих
сентиментално - конвенционал-
них обрта и слика. Звучни пре-
дели његових песама ових го-
дина инклинирају песничкој
синтакси и модернијим реше-
њима. Повремено се чак пре-
познаје утицај Васка Попе и
М. Павловића нарочито у ис-
торијским мотивима. Песнич-
ки портрети су остварени не-
наметљиво, без позе и извеш-
тачености, са историјским сми-
лом да се извуче есенцијално
у лику и његовом историјском
одређењу и значају. Ту, на
конкретним примерима из о-
вих песама портрета и из још
неких, могла ба да се изврши
шира критичка експертиза да
би се доказало којим и как-
вим путем је пошла поетска
мисао — Р. Николића. У тим
исходним историјским тач-
кама првасходно, као и у не-
ким кроци-пејзажима налазимо
прекретничке тренутке, преоб-
ражајне у релативно дугој
песничкој еволуцији Радета
Николића. У тим песничким
тренуцима и остварењима на-
лазимо пуну сврсходност нас-
тављања идејно-естетске лини-
је његове поезије, која ће да-
вати — надајмо се — још вид-
није плодове.